DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

4. juli 2001 *

I sag C-447/99,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved F. Benyon og S. Dragone, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Den Italienske Republik ved U. Leanza, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato I.M. Braguglia, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående en påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EF-traktatens artikel 59 (efter

* Processprog: italiensk.

ændring nu artikel 49 EF), sammenholdt med artikel 3, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 af 23. juli 1992 om EF-luftfartsselskabers adgang til luftruter inden for Fællesskabet (EFT L 240, s. 8), idet den har opretholdt bestemmelserne i artikel 3 i decreto ministeriale af 13. august 1998 (GURI nr. 251 af 27.10.1998) om gennemførelse af lov nr. 537 af 24. december 1993, som ændret ved lov nr. 662 af 23. december 1996, hvori der fastsættes forskellige passagerafgifter for indenrigsflyvninger og for flyvninger fra Italien til en anden medlemsstat,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, V. Skouris (refererende dommer), og dommerne R. Schintgen og N. Colneric,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 6. marts 2001,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 24. november 1999 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af artikel 226 EF anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EF-traktatens artikel 59 (efter ændring nu artikel 49 EF), sammenholdt med artikel 3, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 af 23. juli 1992 om EF-luftfartsselskabers adgang til luftruter inden for Fællesskabet (EFT L 240, s. 8), idet den har opretholdt bestemmelserne i artikel 3 i decreto ministeriale af 13. august 1998 (GURI nr. 251 af 27.10.1998, herefter »bekendtgørelse af 13.8.1998«) om gennemførelse af lov nr. 537 af 24. december 1993, som ændret ved lov nr. 662 af 23. december 1996, hvori der fastsættes forskellige passagerafgifter for indenrigsflyvninger og for flyvninger fra Italien til en anden medlemsstat.

Den retlige baggrund

Fællesskabsbestemmelserne

2 Det fremgår af første og anden betragtning til forordning nr. 2408/92, at denne — i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 8 A (efter ændring nu

artikel 18 EF) — har til formål at fastlægge en luftfartspolitik for det indre marked, som indebærer et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital.

3 Artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2408/92 bestemmer følgende:

»Medmindre andet følger af denne forordning, tillader den (de) berørte medlemsstat(er) EF-luftfartsselskaber at udøve trafikrettigheder på ruter inden for Fællesskabet.«

De nationale bestemmelser

4 Artikel 5 i den italienske lov nr. 324 af 5. maj 1976 (GURI nr. 142 af 31.5.1976) bestemmer, at afrejsende flypassagerer skal betale en afgift, den såkaldte »diritto per l'imbarco passeggeri« (afgift for afrejsende passagerer, herefter »passageraf-gift«), som opkræves med forskellige beløb, alt efter om den finder anvendelse på passagerer på internationale flyvninger eller på passagerer på indenrigsflyvninger. Denne lov er senere ændret ved lov nr. 316 af 2. oktober 1991 (GURI nr. 237 af

9.10.1991), ved lov nr. 537 af 24.12.1993 (GURI, Supplemento ordinario nr. 121 af 28.12.1993) og ved lov nr. 662 af 23. december 1996 (GURI, Supplemento ordinario nr. 233 af 28.12.1996), som alle har opretholdt forskellige passagerafgifter for disse to kategorier passagerer.

5 Ved artikel 3 i bekendtgørelse af 13. august 1998 er passagerafgifterne ændret som følger:

»Passagerafgiften for passagerer på internationale flyvninger i henhold til artikel 5 i lov nr. 324 af 5. maj 1976, med senere ændringer, forhøjes fra 15 154 ITL til 15 500 ITL.

Passagerafgiften for passagerer på indenrigsflyvninger i henhold til artikel 2 i lov nr. 316 af 2. oktober 1991 forhøjes fra 5 919 ITL til 7 000 ITL.«

Den administrative procedure

6 Ved åbningsskrivelse af 23. december 1996 meddelte Kommissionen Den Italienske Republik, at sondringen i artikel 5 i lov nr. 324 af 5. maj 1976, som ændret, mellem passagerafgifter for passagerer på flyvninger mellem Italien og

andre medlemsstater og passagerafgifter for passagerer på indenrigsflyvninger ikke var forenelig med princippet om fri udveksling af tjenesteydelser i EF-traktatens artikel 59 og 62 (ophævet ved Amsterdam-traktaten), med bestemmelserne i forordning nr. 2408/92 og med retten til at færdes frit på medlemsstaternes område, som er tillagt unionsborgerne ved traktatens artikel 8 A.

7 Efter en brevveksling mellem Den Italienske Republik og Kommissionen fremsatte sidstnævnte den 14. december 1998 en begrundet udtalelse og opfordrede Den Italienske Republik til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at rette sig efter udtalelsen inden to måneder efter meddelelsen heraf. Da Den Italienske Republik ikke har besvaret udtalelsen, har Kommissionen anlagt nærværende sag.

Parternes argumentation

8 Kommissionen har gjort gældende, at de italienske bestemmelser om indførelse af passagerafgifterne er i strid med bestemmelserne i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2408/92, som skal fortolkes i overensstemmelse med de generelle principper om den frie udveksling af tjenesteydelser, som er fastlagt i traktatens artikel 59.

9 I denne forbindelse har Kommissionen anført, at den frie udveksling af tjenesteydelser, der består i lufttransport inden for Fællesskabet, er gennemført ved vedtagelsen af den tredje liberaliseringspakke af 23. juli 1992, som er trådt i

kraft den 1. januar 1993. Forordning nr. 2408/92 er et grundlæggende element i denne pakke, for så vidt som den regulerer alle spørgsmål vedrørende luftfartsselskabernes adgang til markedet og således gennemfører de i traktatens artikel 59 fastlagte principper.

10 Den italienske regering har ikke bestridt Kommissionens klagepunkt. Den har anført, at nye nationale bestemmelser er under udarbejdelse, og at de med hensyn til passagerafgifterne vil bringe sondringen mellem flyvninger inden for Fællesskabet og indenrigsflyvninger til ophør, således at klagepunktet ikke længere vil bestå.

Domstolens bemærkninger

11 For det første bemærkes, at forordning nr. 2408/92 — som Domstolen har fastslået i dommen af 18. januar 2001, sag C-361/98, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 385, præmis 32 — bl.a. har til formål, at der inden for luftfartssektoren fastlægges betingelser for anvendelse af det princip om fri udveksling af tjenesteydelser, der bl.a. er opstillet i EF-traktatens artikel 59 og 61 (efter ændring nu artikel 51 EF), således at alle spørgsmål vedrørende markedsadgang behandles i samme forordning.

12 Dernæst bemærkes, at den i traktatens artikel 59 opstillede frihed også er til hinder for anvendelse af nationale bestemmelser, som bevirker, at levering af tjenesteydelser mellem medlemsstater bliver vanskeligere end levering af tjenesteydelser internt i en medlemsstat (jf. dom af 5.10.1994, sag C-381/93, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 5145, præmis 17).

13 Endelig bemærkes, at det følger af fast praksis, at spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger traktatbrud, skal vurderes på baggrund af forholdene i medlemsstaten, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse (jf. bl.a. dom af 15.3.2001, sag C-147/00, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 2387, præmis 26).

14 I den foreliggende sag står det fast, at Den Italienske Republik ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger til at rette sig efter den begrundede udtalelse inden for den fastsatte frist.

15 Efter det således anførte må det fastslås, at Den Italienske Republik ikke har overholdt de forpligtelser, der påhviler den i henhold til traktatens artikel 59, sammenholdt med artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2408/92, idet den har opretholdt bestemmelserne i artikel 3 i bekendtgørelse af 13. august 1998, hvori der fastsættes forskellige passagerafgifter for indenrigsflyvninger og for flyvninger fra Italien til en anden medlemsstat.

Sagens omkostninger

16 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Italienske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Italienske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

1) **Den Italienske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til EF-traktatens artikel 59 (efter ændring nu artikel 49 EF), sammenholdt med artikel 3, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 2408/92 af 23. juli 1992 om EF-luftfartsselskabers adgang til luftruter inden for Fællesskabet, idet den har opretholdt bestemmelserne i artikel 3 i decreto ministeriale af 13. august 1998 om gennemførelse af lov nr. 537 af 24. december 1993, som ændret ved lov nr. 662 af 23. december 1996, hvori der fastsættes forskellige passagerafgifter for flypassagerer, alt efter om der er tale om indenrigsflyvninger eller om flyvninger fra Italien til en anden medlemsstat.**

2) **Den Italienske Republik betaler sagens omkostninger.**

Skouris Schintgen Colneric

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. juli 2001.

R. Grass V. Skouris

Justitssekretær Formand for Anden Afdeling